

מסורת הש"ס

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

יו.

עין משפט
נר מצוה

מד א מיי פ"ע מהל' מעשר הלכה ג:
מה ב מיי שם הל' א:
מו ג מיי פ"ע מהל' מחלוקת אסורות הל' כל סמך לאוין קלז טושי"ע י"ד סי' ק סעיף א:
מו ד ה מיי פ"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמך לאוין שנה:
מה ו מיי פ"ע מהל' מעשר פ"ע הל' ה סמך לאוין קדש:
מה ז מיי פ"י מהל' קרבן ספק הל' א סמך לאוין שבו:
ג ח מיי שם הל' א:
ג ט מיי שם הל' א:
ג י מיי פ"ע מהל' שחיטה הל' א סמך לאוין קדש טושי"ע י"ד סי' רלז סעיף ו:
ג יב מיי שם הל' ז ופ"א מהל' עברה הלכה ז ופ"א מהל' ממשות עמים הל' ג:
ג יג מיי פ"ע מהל' צבורים הל' ג ופ"א ד סמך לאוין קדש:
ג יד מיי פ"א מהל' מעשה קרבנות הל' ד סמך לאוין שבו:
ג יז מיי פ"א מהל' צבורים הל' טו סמך לאוין שבו:
ג יח מיי פ"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמך לאוין שנה:

תורה אור השלם

1. לא תוכל לזבל בשערך מעשר דגנך ויתירשך וזרדךך ובערתי בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת דך:
דברים יב יז

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קדשים וכו' מעשר שני הא תנא: (ב) תוס' ד"ה ודגן וכו' דלדבריו דר"ש קא אמרי וכו' אורי לן מיהא:

הנהגות הגר"א

[א] גמ' דטרימא. ז"ל דטרימא:

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה. תימה דצפרא גיד הנשה (חולין דף יז. וטו: ושם) אמרין שאני גיד דצריה הוא ולא בטיל ואע"ג דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דצריה הוא וכיון דלמיתא מצריית נשמה שפיר הויא צריה ולא נראה דהא נצלה דקא אחי מצריית נשמה ואע"פ כ"ל הויא צריה אלא על כרחך הטעם תלוי דכל שאווד שמו כשנתקדש הוי צריה וינחא מנצילה שאני ואודת שמה שלפעמים אף כשנתחכה קורין אותה נצילה ולכן לא הוי צריה אלא גיד אווד שמו על ידי שנחתך אצל ק"ק לי מ"א קאמר הכא בריית נשמה חשבינא ליה ט"מא דלדבריו דר"ש (ב) אמרי לדידן אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי צריה אלא לדידן דצריה הוא אורי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דצטלה: דלמא

לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו חנן אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהוא כברייתא אמר להן אף חטה אחת כברייתא חטה אין קמה לא לדבריהם קאמר להו לדידן אפילו קמה נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתא ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה (ב) רבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **בתנאי** האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם יקדשי קדשים חוץ לקלעים יקדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה יחשובר את העצם בפסח הטהור ה"ז לוקה ארבעים אבל המותר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ'** אמר רב בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתא אבל חכמים אומרים (ב) בכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתא הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מאי ר' שמעון דתנאי ותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכל חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה ונדבתיך זו תורה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל חוץ לחומה לוקה בכורים זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתורה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה בקרבן וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה נדריך זו עולה אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתורה ושלמים אם לאחר זריקה ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב אלא

דלקמן דשמעין לר' שמעון זה דלית ליה כי מתניתין דקרייה מעכבא צבו: **מאי ר' שמעון**. היכא שמענא ליה דלמר הכי: **ותרומה ידך**. סיפיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשערך מעשר דגן ויתירשך וזרדךך ובערתי בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך ודרש ר' עקיבא לקרא מקסיפה לרשיה דאי הוה דרש ליה מרשיה לקסיפה לא מדרש ליה כי האי גוונא ולקמייה מפרישנא ליה: **תרומה ידך** אלו בכורים. דכתיב (דברים טו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל**. בכורים חוץ לחומה לאסור לאסור כדמשמע קרא לא תוכל לאכול בשערך וגו': **קל וחומר ממעשר הקל**. שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגן. ולקמיה מפרש מאי חומר בכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן**. ארמי אווד אפי' דאס לאו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לאסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה שהוא לוקה**. דאס אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לכן שהוא אסור החמור שאתה יכול לתמו לענין לאו שאין בו אזהרה מפורשת במקום אחר אלא עשה בלבד (שם יב) ודס וצחק ישפך והדר והצבר תאכל [פסחים עו:]: **קל וחומר מטהר ושלמים**. ולקמיה מפרש מאי חומריה דבכור מתורה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שהוא לוקה**. אס זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו וצמקוס אחר עשה הוא דאשכחן זה אף בכור שור וגו' ובשרס ייהי לך וגו' (בבבבב יח): **אם לאוכל לאחר זריקה**. והוא זר קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש מאי חומריה דחטאת מבכור: **חוץ לקלעים**. ואזהרה עשה מלינו זה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל צמר אהל מועד: לאוכל

קורא ואין לרד להפריש. דכיון שקרא עליו שם ילא הכרי מתורת טבל ושאר המעשרות הוא לרד להפריש על כרחך לפי שזריך להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר וליתנה לכהן שהיא צמיתה לזרים ומעשר שני לרד להעלותו לירושלים ולאכלו: **רצנן סברי ודאי טביל**. לפיכך ספיקו לרד להוציא מיד ספק טביל: **לא נהסדו**. דממונא הוא אין צו אסור אכילה אלא גזל עניים ואיהו לגזל עניים לא חייש: **אפרושי מפרשי ליה**. לאפקועי טבילה נהי דמעשר ראשון לא מפרשי דסבר אי מפרשינא ליה צעינא לאפרושי תרומת מעשר מיינה שהוא צמיתה ונותנה לכהן ומעשר שני נמי אי מפרשינא ליה צעינא אסוקיה ומיכליה צירושלים: **מחלוקת חטטה**. שהיא כברייתא: **כך מחלוקת צבו**. דקסבר ר' שמעון כל האסורין כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן על שגגת כרת והלכה למשה מסיני היא: **בתנאי** עד שלא קרא עליהן. ארמי אווד וגו' ובגמרא ליק היכן הוזהר: **קדשי קדשים חוץ לקלעים**. או שאלו קדשי קדשים צומן משכן חוץ לקלעים ובגמרא מפרש היכן הוזהר: **קדשים קלים חוץ לחומה**. ואזהרה מלא תוכל לאכול בשערך וגו' וכן מעשר שני. ובגמרא פריך מעשר שני (א) תנא ליה לעיל מעשר שני והקדש שלא נפדו והיינו שאכלו חוץ לחומה בלא פדיון: **המותר בטמא אינו לוקה**. כדלמר לעיל צה הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה כו': **השובר**. עלם בטמא

לא תשברו צו' כשבר ולא בפסול: **לוקה ואינו משלח**. קסבר שלח מעיקרא משמע ואין כאן לאו שניתק לעשה דאע"ג דכתיב שלח משלח אחר לא תקח לאו למימרא דאס לקחת שלח ויטויה לאו שניתק לעשה. אלא לאו שקדמיה עשה הוא (דע"י טו:). משלח ואינו לוקה. קסברי שלח אחר לא תקח משמע דכתיב, והוא ליה יתק לעשה ואס לקחת שלח (שם). זה הכלל כו' אין חייבין עליה. אלא יקיים העשה ויפטר (שם) אלא אס לן לא קיימו חוץ כדי דבור לתמן דמי קיימו ולא קיימו, אלא משלח חוץ כדי דבור ואס לוקה. ואס לאו שלח לוקה. וזכר לשלח אחר לקיחה משמע, ותמן דמי בטלו ולא בטלו, בני עד שחטוט אזהרה ואי לא לא לן (חולין קמא). ותרומת ידך אלו בכורים. דכתיב הו יד ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים יז) דכתיב מידך מקום דכתיב ושמת בטמא והלכה והאם אשמינן עשה והכא אשמינן אזהרה לאו לאוכל נבבולין. דלוי תרומה ממש קדשי הגבול הוא ולא בני חומה (יבמות עב).

מוסף רש"י

ואינו צריך להפריש. אלא טעם עיניו צד זה ואמר מהלך אלו טעם ואוכלו הוא בטמא, דהמלא מחבירו עליו הראיה, דלמר תשרא לעני אמיני ראה דלא הפרישו עם הארץ ויהינא לך וידי אחרין בפרק תבואה דטוה (מח). מעשר ראשון ומעשר עני הטהור (נדרים טז). כל שהיה בכל האסורין, למכות. כהמלכה, לא אמרו כדית. הלכה למשה מסיני, אלא לענין קרבן. דשגגת כרת (שבתות כא). ובאכילה לאו שערב בלא (שבתות יח). המותר בטהור. פסח טורא וכסר (שבתות ג). אפילו בטמא וכל שכן בטמא (שם ופסחים ג). והשובר בטמא אינו לוקה. לא המותר משום לא מותרו ולא שער בטמא משום לא תשברו (פסחים טז). לוקה ואינו משלח. דאסוקא דעבד עבד (חולין קמא). קסבר שלח מעיקרא משמע. לא תקח האס לאו שלח מעיקרא משמע. ואין כאן לאו שניתק לעשה דאע"ג דכתיב שלח משלח אחר לא תקח לאו למימרא דאס לקחת שלח ויטויה לאו שניתק לעשה. אלא לאו שקדמיה עשה הוא (דע"י טו:). משלח ואינו לוקה. קסברי שלח אחר לא תקח משמע דכתיב, והוא ליה יתק לעשה ואס לקחת שלח (שם). זה הכלל כו' אין חייבין עליה. אלא יקיים העשה ויפטר (שם) אלא אס לן לא קיימו חוץ כדי דבור לתמן דמי קיימו ולא קיימו, אלא משלח חוץ כדי דבור ואס לוקה. ואס לאו שלח לוקה. וזכר לשלח אחר לקיחה משמע, ותמן דמי בטלו ולא בטלו, בני עד שחטוט אזהרה ואי לא לא לן (חולין קמא). ותרומת ידך אלו בכורים. דכתיב הו יד ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים יז) דכתיב מידך מקום דכתיב ושמת בטמא והלכה והאם אשמינן עשה והכא אשמינן אזהרה לאו לאוכל נבבולין. דלוי תרומה ממש קדשי הגבול הוא ולא בני חומה (יבמות עב).